



M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, metodologik, innovatsion fan va ta'limga oid ilmiy jurnal

№2-3/2023

Litsenziya raqami: №095310





TAHRIR HAY'ATI:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich	tarix fanlari doktori, professor	Bosh muharrir
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna	pedagogika fanlari doktori(DSc), professor	Bosh muharrir o'rinbosari
Hamdamova Maxzuna Tursunovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	Bosh muharrir o'rinbosari
Jamoldinova Odinxon Rasulovna	pedagogika fanlari doktori, professor	A'zo
Djamilova Nargiza Nuriddinovna	pedagogika fanlari doktori (DSc), professor	A'zo
Babayeva Dono Razzakovna	pedagogika fanlari nomzodi, professor	A'zo
Sadikova Shoista Akbarovna	pedagogika fanlari nomzodi, professor	A'zo
Jumanova Fotima Uralovna	pedagogika fanlari nomzodi, dotsent	A'zo
Shirbacheyeva Gulchexra Shakirovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Mirzayeva Farog'at Odiljonovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Bafayev Muxiddin Muxammadovich	psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Ne'matov Shuhrat Ergashovich	pedagogika fanlari nomzodi	A'zo
Ochilov Sevin Rajaboyevich	Qashqadaryo viloyat Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi Pedagoglarning bilimi hamda ko'nikmalarini baholash sho'basi metodisti	A'zo
Yuldasheva Dilnoza Bekmuradovna	Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Nurkeldiyeva Dilbar Axmedovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	A'zo
Radjabova Zuxra Tirkashevna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Gaynazarova Gulbahor Abdullayevna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti,
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti



MUNDARIJA

Kelajak – biz tayyorlagan tarbiyachilarlar qo'lida (tarbiya tamoyillari)	5
Hamdamova Mahzuna Tursunovna	
Xorijiy tillarni o'qitishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash usullari.....	9
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Исследовательская деятельность дошкольников и проведение опытов	13
Садикова Д. Х., Будаева О. Р.	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni aqliy, axloqiy, estetik rivojlanishida qo'g'irchoq teatrini tashkil etishning ahamiyati.....	16
Nurmatova Iroda Toxtasinovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ertaklarning ahamiyati	19
Choriyeva Durdona Anvarovna, Ahmadova Sabohat Olimjon qizi	
Организация STEAM – лаборатории в дошкольных образовательных организациях.....	23
Намазбаева Лола Закировна, Латипова Луиза Салохидиновна	
Bo'lajak tarbiyachilarni tadqiqotchilik faoliyatiga tayyorlash metodikasining mazmuni.....	27
Namazbayeva Lola Zakirovna, Shermaxmatova Saodat Shovkat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda kommunikativ boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish	33
Sharofiddinova Madinabonu	
Kredit-modul tizimida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etish mexanizmini takomillashtirish	36
Mamatkulova Kimyoxon Abduljalilovna, Qodirova Nazokat Husniddin qizi	
Modern and High-Quality Methods in Schools.....	40
Niyazmetova Zukhrajon Sobirovna	
Особенности психолого-педагогической подготовки профессиональных спортсменов (каратеистов) ...	44
Дурдона Туракулова	
Теоретические аспекты формирования социальной адаптации подростков из неполных семей	48
Умарова Малика Хисабидиновна, Туймуродова Зухра Рустамовна	
Talaba qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda ta'lim texnologiyalardan foydalanish.....	52
Sotiboldiyeva Shaxrizoda Shuxratbek qizi	
Jadidchilik harakatining vujudga kelishi	55
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna	
Ta'lim sifatini oshirishga oid ayrim mulohazalar.....	59
Voxidova Norposhaxon Xabibullayevna, Obidxonova Robiya Abdushukur qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlik faoliyatini shakllantirish va rivojlantirish yo'llari.....	62
Adizova Gulzoda Mehridinovna, Yaxshilikova Hilola Ulig'bek qizi	
The Psychological Role of the Scientific Heritage Left by our Ancestors in the Formation of Moral and Educational Consciousness of the Youth	65
Ruziboyev Temur Bakhodirovich, Teshayev Sobit Sadikovich	
Boshlang'ich maktablarda o'quvchi va o'qituvchi munosabatlarida ikki tomonlama yondashuv	67
Xayitova Zilola Maxmudjonovna	
Hayot sifatini oshirish – davr talabi.....	70
Abdullayeva Ranajon Matyoqubovna	
Klasterli yondoshuv asosida maktabgacha ta'lim va pedagogika kollejlari integratsiyasini rivojlantirish	73
Rizayeva Gulnora Botirovna	
О специфике изучения проблемы адаптации студентов в высшем учебном заведении	80
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Kasbiy kompetentlikning bugungi kun pedagogi imijida ahamiyati	84
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna	



O'smirlik davrida axloqiy o'zini o'zi anglashning xususiyatlari.....	87
Mamanazarov Uchqun Burxon o'g'li	
Экспериментальное изучение проявления невербального агрессивного поведения в системе “Руководитель - Подчиненный”.....	90
Назирова Лола Васижановна	
Shaxs o'zini o'zi baholashining salbiy va ijobiy jihatlari	94
Raxmonova Nigina Aminjonovna	
Ijtimoiy moslashuv va pedagogik tafakkurning rivojlanishida sifat jihatdan yangi bosqich	97
Ravshanova Nargiza Norboyevna, Avezberdiyeva N., Ne'matullayeva O., Abdullayeva N., Abduraxmonova S.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pape-mash'e (G'ijimlangan qog'oz) usulida o'yinchoqlar va buyumlar yasash	100
Yaqubova Muhabbat Dilshodbekovna	
Tarbiyachi-pedagogning kompetentlik transformatsiyasi	105
Rasulxo'jayeva M. A., Urinova Z. O'.	
Uyushmagan yoshlarning huquqiy-psixologik muammolari	110
Kudratova Lola Ravshanovna	
Копинг-поведение студентов: стратегии преодоления стресса в образовательной среде	113
Аскарова Гулрух Оринбосаровна	
Ривожланish markazlarida 6-7 yoshli bolalarni mustaqil faoliyatini tashkil etish.....	117
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Amirova Munisa Yusuf qizi	
Проявление религиозной тематики в произведениях современных писателей Востока: Ф. Светлова “Отверзи мне двери” и Улугбека Хамдама “Бунт и смирение”	122
Чернова Татьяна Алексеевна	
Role of Innovation in Economic Development.....	125
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishda kitob va kitobxonlikning o'rni	128
Xasanova Nilufar Botirboyevna	
Ijtimoiy hamkorlik asosida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish	133
Artikbayeva Aziza Abrorovna	
O'smirlar agressiyasining shaxslilik determinantlari	136
To'laganova Ziyoda	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatishda nutq o'stirish metodikasidan foydalanish, metodik tavsiyalar berishni takomillashtirish	141
Musulmonova Shaxnoza To'liqinova	
Zahiriddin Muhammad Bobur haqida ertak	144
Rizayeva Xusniya Ubayevna	
Mehrjon bayrami.....	148
Uralova Momogul Karimberdinovna	
Bo'lajak tarbiyachilarni ta'lim-tarbiyaviy jarayonlarga kasbiy tayyorlash.....	151
Sadikova Shoista Akbarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilingual rivojlanish.....	154
Sadikova Shoista Akbarovna, Tadjiyeva Muhabbat Xaydarovna, Nasreddinova Husnorabonu Jamoliddin qizi	
Влияние игровой деятельности в процесс изучения английского языка в доо.....	157
Эргашева Камола Алишеровна	
Modeling Methods in the Process of Forming Mathematical and Logical Concepts in Preschool Children	161
Gaukhar Djanpeisova Erkinona, Mamatqulova Nilufar	



ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR HAQIDA ERTAK

Rizayeva Xusniya Ubayevna

Nizomiy nomidagi TDPU Maktabgacha ta'lim pedagogika
va psixologiya kafedra o'qituvchisi p.f.n. dotsent v.b.

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ertaksevarlikni oshirish, ertaklar orqali bolalarga yaxshilik to'g'risida tarbiya berish namunalari keltirilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, tarbiya, halollik, to'g'riso'zlik, yaxshilik, yomonlik.

Abstract: This article presents the examples of children's education about kindness through fairy tales to increase the love of preschool children.

Key words: Pre-school education, education, honesty, honesty, correctness, good, bad.

Аннотация: В данной статье представлены примеры воспитания детей о добре посредством сказок для повышения любви дошкольников.

Ключевые слова: Дошкольное образование, воспитание, честность, честность, правильность, хорошо, плохо.

Bizga ma'lumki, ertaklar bolalar tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Chunki ular bolalarda yomonlik ustidan yaxshilik g'alaba qozonishini, har qanday qiyinchiliklardan keyin farovonlik kelishini, yaxshilik va yomonlikni farqlash, turli vaziyatlardan chiqish yo'llarini ertak qahramonlarning xatti-harakatlaridan o'rganadilar va ularga o'xshashga harakat qiladilar.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachilar bolalarni Zahiriddin Mirzo Bobur bilan tanishtirishda, uning bolaligi haqidagi ma'lumotlar kamligi haqida o'zlarini fikrlarini bildirishadi. Bobur Mirzoning yozgan she'rlari, tuyuq va ruboiylaridan hammasi ham bolalar yoshiga mos emas, hikoyalar ham barmoq bilan sanagudek. Shu sababli tarbiyachilar umumiy guruh bilan ishlash jarayonlarida Bobur Mirzoning topqirligi, jasurligi, ziyrakligi haqidagi ma'lumotlar bilan chegaralanadilar.

Biz Zahiriddin Muhammad Boburni o'zbek mumtoz adabiyotining yirik vakili, buyuk shoir, tarixchi, geograf, davlat arbobi, iste'dodli sarkarda, boburiylar sulolasining asoschisi hamda nihoyat, temuriy shahzoda sifatida tanilymiz.

Shahzoda Boburning otasi – Umarshayx Mirzo Farg'ona viloyatining hokimi bo'lib, uning xonadoni poytaxt Andijonning arki ichida yashar edi. Boburning onasi Qutlug' Nigorxonim esa Mo'g'uliston xoni va Toshkent hokimi bo'lgan Yunusxonning qizi bo'lib, o'qimishli va oqilaligi bilan tanilgan edi. Shahzoda Boburning yoshligi Andijonda o'tgan. U yoshligidanoq maxsus tarbiyachilar, yirik fozilu ulamolar ustozligida harbiy ta'lim, turli ilmlar, arab va fors tillarini o'rganadi, kitoblar o'qiydi, ilm-fanga, she'riyatga qiziqadi. Shahzoda Boburning ilm olishini uning buvisi Eson Davlatbegim nazorat qilib boradi.

Shahzoda Bobur yoshligidanoq to'g'ri so'zligi, atrofidagi insonlarga nisbatan mehribonligi, she'riyatga qiziqishi va gullar, jonivorlarni yaxshi ko'rishi bilan tanilgan edi. Illo, shahzodaning bu fazilatlar u ulg'ayib, buyuk podsho va davlat arbobiga aylanganidan so'ng ham saqlanib qoldi.

Bobomiz Mirzo Boburning ezgulikka yo'naltirilgan tarbiyasi, xalqparvarligi, do'stlikning qadriga yetishi haqida to'qima ertaklar yozish fikri tug'ildi. Bu ertaklar orqali bobomiz siymosida bolalarda yaxshilikka intilish, atrofga mehr bilan boqish, insonlar va jonivorga g'amxo'r bo'lish sifatlarini tarbiyalash bosh maqsad qilib olindi. Quyida ushbu ertaklarni havola qilamiz.



YOMONLIKKA YAXSHILIK

Bor ekanu yo'q ekan, qadim emas Bobur Mirzo shoh bo'lgan bir davrda uni yomon ko'radigan insonlar bo'lgan ekan. Bobur Mirzo o'zi yosh bo'lsa-da ularning yomonliklarini ko'zlaridan, xatti-harakatlaridan bilan ekan. Bir kuni kech tushibdi, hamma uyquga ketibdi. Bobur Mirzo ham charchab uxlab qolibdi. Yovuz kishilar shu tunda uni o'ldirmoqchi ekanliklarini tushida ko'ribdi va uyg'onib ketibdi. Uyquasi qochib, kimga nima yomonlik qilganligini o'ylabdi. U hayotida hech kimni dilini og'ritmagan ekan.



Kattalarni ham, o'z tengdoshlarini ham doimo hurmat qilib kelganligi uchun yovuz odamlar kimligini bilolmabdi. Uxlamasdan, shamni ham yoqmasdan ularni kutibdi. Yovuzlar shoh saroyiga kelib, Bobur Mirzo uxlaydigan xonaga kirishibdi. Shunda Bobur Mirzo shamni yoqibdi. Qarshisida esa o'zining yaqin do'stlarini ko'ribdi. Shunda Bobur Mirzo do'stlariga hech narsa bilmaganday iltifot ko'rsatibdi. Ulardan tundagi tashriflarining ma'nosini so'rabdi. Do'stlari dovdirab qolishibdi va nima deyishlarini bilmay turishganda Boburning o'zi ularni xijolatdan chiqaribdi. Bilaman, bugungi darslarimiz anchagina qiyin edi. Sizlar meni tunda uxlamasligimni bilgansizlar, shu bois men bilan birga dars qilish uchun kelgansizlar debdi.





Do'stlari nima deyishni bilmay "Ha, ha shunday", – deb qo'ya qolishibdi. Bobur xotirjamlik bilan o'rnidan turibdi, kerakli kitoblarni olib, do'stlarini yoniga o'tiribdi. Va ularga bugungi qiyin darslarni o'zlashtirishda yordam beribdi. Lekin u do'stlari xotirjam emasliklarini sezib turardi. Shu sabab javondan hazrat Navoiyning g'azallari yozilgan kitobni olib, ularga do'stlik, yaxshilik, insonlarni ko'ra olmaslik natijalari haqidagi g'azallaridan o'qib, ma'nosini so'zlab beribdi. Do'stlari qilmoqchi bo'lgan ishlaridan juda uyalibdilar. Shunda Bobur Mirzo ko'rgan tushini do'stlariga aytib beribdi. Ulardan tushning ma'nosini so'raganda, do'stlari o'z niyatlarini aytib berishibdi. Senda hamma narsa saroy, boyliklar, obro'-e'tibor borligini biz ko'rolmasdik, senga hasad qilar edik. Shu sabab biz seni o'ldirmoqchi bo'ldik. Lekin sen bizni yana lol qoldirding. Niyatimiz yomonligini bilsangda, bizga yana yaxshilik qilib bilmaganlarimizni o'rgatding. Sendek do'sti bor inson xor bo'lmasligini tushunib yetdik. Bobur Mirzo do'stlarini quchoqlab, ularga iltifotlar ko'rsatib uylariga kuzatib qo'yibdi.

OVDA

Kunlarning birida Bobur o'z tengdosh do'stlari bilan qirovul ovlash uchun ovga chiqishibdi. Ular qirovul qidirib ancha to'qayzor ichiga kirib ketishibdi. To'qaydagi boshqa jonivorlarga ozor bermasliklarini do'stlariga dam-badam tayinlab boribdi. O'zi ham juda ehtiyotkorlik bilan yurar ekan, ovchilikning ham o'z qoidalari borligini do'stlariga tushuntirib beribdi.



Va nihoyat qirg'ovullar ko'rina boshlabdi. Do'stlari bilan ketma-ket ularga kamondan o'q uza boshlabdilar. Do'stlaridan Alibekning omadi chopmabdi. Bironta qirg'ovul urolmabdi. Uning xafa bo'lganini ko'rgan Mirzo Bobur keyingi ovlagan qirg'ovullarini do'sti Alibekka beribdi. Do'sti uning iltifotidan xijolat chekib qirg'ovullarni olmabdi. Shunda Bobur Mirzo do'stiga: "Men ham ularni senga bermoqchi emasdım, o'q otganimda ular sen tomonga uchib tushdilar. Men bildimki, ular sening nasibang ekan. Shuning uchun ularni senga berayapman" – debdi. Mirzo Bobur Alibekning oilasi ko'p bolalali oila bo'lib, ro'zg'orlarida har doim ham yegulik bo'lmasligini bilar ekan.

Va do'stiga shu yo'l bilan hadya berishga qaror qilibdi. Alibek do'stining mehridan, uning tantiligidan xur-



sand bo'libdi. Do'stining yelkasini qattiq quchib unga rahmat aytibdi. Mirzo Bobur shunday inson bo'lgan ekanlarki, insonlarning ko'nglida nima kechayotganligini bilib olar ekanlar va insonlarga doimo yaxshilik qilishga oshiqar ekanlar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rizayeva X. U. (2022). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining kundalik ta'limiy faoliyati davomida milliy qadriyat tushunchalarini bola ongiga singdirilish darajasi// The Theory of Recent Scientific Research in the Field of Pedagogy, 1(4), 129-134.
2. Rizayeva X. (2022). Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyat tushunchalarini shakllantirishda oila va mahallaning roli// Science and Innovation, 1(B8), 2165-2168.
3. Rizaeva X. U., & Iskandarov, N. R. (2023). Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda mehnat tarbiyasini shakllantirish//Лучшие интеллектуальные исследования, 7(1), 89-98.
4. Gaynazarova G.A. Vol. 9 No. 1 (2023): "Germany" Modern Scientific Research: Achievements, Innovations and Development Prospects
5. Gaynazarova G.A. (2023) Importance of Pictures Based on Fairy Tales in Spiritual And Moral Education of Pre-school Children. Academia Science Repository, 4(6), 289–292. Retrieved from <https://academiascience.com/index.php/repo/article/view/776>



Muharrir: Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 2-3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.06.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan №C-5669245
reestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
ilmiy maqola, reklama materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Тел.: 93 718 40 07

**Manzilimiz: Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mayze 19-uy**